

ЛЭЖЬЫГЪЭМ ИЛУХЫЖЫИН ЗЭРЭКЛОРЭР ЗЭРИГЪЭЛЬЭГЪУГЬ

Адыгейим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат Тевцожь районым зэклиом М. А. Пэнэшьур зипэшэ фермер хызымэтшаплэм игубъохэм ашылагъ. Бжыхъасэхэм ялухыжыин ахэм ашкло.

Аш игъусагъэх федеральна инспектор шъхъаэу Сергей Дрокинир, Адыгэ Республикаем мэкъу-мэшымкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Сергей Шопинир, Тевцожь районым ипащэу Хачмамыкъо Азамат.

Хызымэтшаплэм изэхшаклоу Хъабэхъу Аскэр къизэриуагъэмкэ, мы ильесым бжыхъасэхэр чыгу гектар 1075-мэ ахальхъагъэх. Бжыхъэсэ коцэр — гектар 935-м, хъэр — гектари 140-м ахальхъагъ. Непэлэхъэм илухыжыин аухыгъ поми хүшт, зэрнэ тонн 650-рэ къахыжыгъ, зы гектарым центнер 46-рэ къирахыгъ. Бжыхъэсэ коцым щыщу гектар 23-р алохыгъ, постэумкы тонни 126,5-рэ къахыжыгъ, зы гектарым центнер 55-рэ къирахыжыгъ. Гурытымкэ Адыгейим къышахыжырэм ар къышыкъагъэп. Комбайн 5 лэжыгъэм илухыжыин хэлажъэ, автомобили 4-мэкоцыр зэрэшэ.

Предприятием къэралыгъо илпилэгъум къидильтиэрэ юфт

тхъабзэхэр зэкли къизфегъэфедэх. Гүшүэл пае, 2021 — 2022-рэ ильесхэм зөрнэ илухыжын, агротехнологическэ ювшэнхэм язэхэцэн, чылапхъэхэм якъэхъумэн алэуагъэхъагъэр афалъэгъужыгъ, субсидиехэу сомэ миллиони 5,2-м ехъу аратыгъ.

Республикаем и Лышъхъэ министерствэмрэ муниципалитетим иадминистрациэр япашхэм пшъэрыль афишигъ мэкъумэш товархэр къэзышыхэрээр къэралыгъо илпилэгъум къидильтихъэрэм нэуасэ афашыкъээ ашынэу. Мы ильесым отраслэм ихэхъоныгъ сомэ миллион 643,4-рэ къифыхагъэхээ, аш ипроцент 80-рэ зыкъэхъан фаеу щытхэм альгээсэгыгъ.

«Мэкъумэш хызымэтшыр — республикаем иэкономикэ иотрасл шъхъаэхэм зыкли ашыщ, тэри ренэу аш ихэхъоныгъэ тываа тетэгъэты. Урысые Федерации и Правительствэ пшъэрыль къизэрэтфишыгъэм тетэу мы ильесым мэкъумэш

товархэр къэзышыхэрэм амал зэриэклэ субсидиехэу алэклэдгъяхъэрэр нахыбэ зэрэшынтын тываа тедгээтигъ. Къэралыгъо илпилэгъум лъэнэхъо зэфэшхъафхэмкэ аванс нэшанэ илэу щытхэм. Чыгулэжхэмкли мэхъанэшхо аш илэу щыт. Хабзэм икъулыкъухэр

чыгулэжхэм ягъусэхэу лэжыгъэм илухыжын гъэхъагъэ хэлээхъу ухыгъэ хууным дэлахъэх. Мэкъумэш предприятии хами энэргиөю алэклэхъан фаер зыпкь итэу араты, лэжыгъэ дэгъу къэтхыхыжынэу тэгүгъэ ёкыи плэлэе къэлхэм къыкъоцли лэжыгъэр губгъом къихы-

жыгъэ хууным тыщгугыгъ», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Мы ильесым республикаем бжыхъасэхэр ыки гъэтхасэхэр чыгу гектар мини 105,8-м арагъэлгүгъ, непэлэхэр гектар мин 17,5-м лэжыгъэр ёкыиахыжыгъ. Гектар пэпчь гурытымкэ центнер 50,9-рэ къирахыжыгъ.

ПЭЩАКЭМ НЭЛУАСЭ ФАШЫГЬ

Адыгейим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат Урысыем и ФСБ кадрэхэмкэ и Гээорышаплэ ипащэ игудзэу Щерба Александр зэлуклэгъ дырилагъ. Урысыем и ФСБ Адыгэ Республикаемкэ и Гээорышаплэ ипэщаклэу, полковникэу Михаил Кемеровым нэуасэ ар фишыгъ.

Александр Щерба къизэрэхигъэшгэймкэ, Михаил Кемеровым оптышхо ил, илпэлэсэнгыгъэ ин хэль, щынэгъончъэнымкэ къулыкъухэм ильес 35-м ехъурэ аш юф ашишлагъ. Республикаем исоциалнэ-экономикэ хэхъоныгъэх щынэгъончъэным и Федеральнэ къулыкъухэм ягъусэу ФСБ-м Адыгэ Республикаемкэ и Гээорышаплэ

ипэщаклэ ведомствэм ыпашхъэ ит пшъэрыльхэр шуагъэ къытэу зэшохыгъэ хуунхэм илах зэрэхишыхъащтым ицыхъэ зэрэтилъир аш къыхигъэшыгъ.

Республикаем исоциалнэ-экономикэ хэхъоныгъэх щынэгъончъэным и Федеральнэ къулыкъухэм ягъусэу ФСБ-м Адыгэ Республикаемкэ и Гээорышаплэ

Адыгейим и Лышъхъэ къыуагъ. «Адыгэ Республикаем ильесыбэ хуугъэу цыф пъэлкь зэфэшхъафхэм къахэкыгъэхэу ёкыи

дин зэмьлэуухыгъохэр зылэжхэу исхэм азыфагу мамырныгъэрэ зэгурьыоныгъэрэ иль. Республикаем ихэбээ къулыкъухэм, хэбзэухъумэкло структурэ-

хэм, граждан обществэм институтхэм, республикаем щылпэурэ пэпчь алэклэдгъяхъэрэр нахыбэ зэрэшынтын ар къыкъэлхэгъ. Республикаем зыпкытыныгъэр къышуухъумэгъэным, тицэфхэм рэхъятныгъэ ялэнхын ыкы яшылакъ щынэгъончъэу щытхэм мэхъанэшхо ил. Цыфхэм яшылакъ нахышу хуунымкли ахэр зэкли лъэлээ дэгъу мэхъух», — къыхигъэшыгъ Адыгейим и Лышъхъэ.

Михаил Кемеровым гүшүэл зыратым республикаем щылакъ илтыр нахышу шыгъэнх, джыри нахь зэтэгэпсихыагъэ ар хууным апае юф адишэнх зэрэфхэхъазырэ къыуагъ.

АР-м и Лышъхъэ ипресс-къулыкъу

Сурэтийр А. Гусевым тырихыгъ.

Тэхъутэмькье районыр Адыгеим имуниципальнэ образованиехэм зэкіеми инвесторхэмкэ анахь хьопсагьоу щыт. Къалэу Краснодар зэригүнэгъур, федеральнэ мэхъянэ зилэ автомобиль ыкы мэшюоку гъогухэм зэрэзэпачырэр, краим иаэропорт зэрэпэблағъэр ары ушъхъагу шъхъаэу ащ илэр. Республиком имуниципалитетхэр пштэмэ, мы район закъор ары ипшъэрыльхэр ежь ибюджеткэ зыгъэцкіешъурэр. Гуышыэм пае, мы ильэсым иапэрэ квартал районым изэхэт бюджет хахъохэмкэ сомэ миллион 515,2-рэ хъугъэ, хъарджахэр сомэ миллион 430-м ехъугъ. Арэу щитми, районыр щыкіэгъэнчъеу плон пльэкыщтэп. Нахыбэу ахэр социальнэ лъэныкъохэр ары зэпхыгъэр. Мы районым пащэ фашыгъэ Шъэо Аскэр тызыюокіем анахъэу зигугъу тшыгъэр тофыгъохэр, ахэр дэгъэзыжыгъэ зэрэхъущтыр ары.

Иофыгъохэр, Хэкьыпхэхэр

— Хэхъоныгээ инхэр зэрэтийэм фэдэу гумэкыгьори тимаклэп, — кыытуагь аш. — Алерэхэм ашыц гурьт еджаплэхэр зэримыкүрэр. Районым фэтэрыбэй зэхэт унэхэм яшын зышеушомбгуу, мыр кыыблэ шьолтырышь, хыопсагь мэхьу, нэмыйк чыплэхэм къарыкыгьэхэм етпүпшыгьэу ащэфхэшь къэкложых. Ар зыкээ дэгьу, зыкин тофыгъохэр къызидехых. Цыфуу исым ипчыагь зыхахьо-кэ, сабьеу исыр нахыбэ зэрэхьурэри нафэ. Аш ыпкь къи-кэу еджаплэхэмкэ щыкгэшхогтийэ хүгъэ. Поселкэу Яблоновскэм, Бжыхъэкьое псэүпэ коим язакъо еджэпэ чыпилэ 3500-рэ фэдиз ящылагь. Поселкэм кэу щашыгьэ еджаплэу нэбгырэ 990-мэ ательятаагьэм чэссыр 2500-рэ фэдиз мэхьу. Ильесыкэ еджэгъум джа 3500-у зигугыу къэсшигъэр 4000-м нэсцытэу ары гэсэнгээмкэ Гээорышланлэм пэшюргэшьэу къызэрилтыгъэр.

*— Аиц сыда хэклийн Iэу
иIэр?*

— Кызыэрэсчыагъеу, федеральнэ программэхэм яшчагъэклэ нэбгырэ 990-м тельытагъеу Яблоновскэм еджапл щашыгъ. Аш нэмүкэли поселкэу Инэм нэбгырэ 1110-м тельытагъеу щагъэуцугъ. АР-м и Лышхъезу Күмпилы Мурат гумэкыигъом идэгъэзыжын лъешеу ыуж ит.

Лъяпкъ проектэу «Гъэсэнъыгъ» зыфиорэм къыдыхэльтыгъэу еджэплиш дгъеуцунэу амал тиэхъугъэ.

Мары къуаджэу Бжыхъэкъо-ежым нэбгырэ 250-рэ щеджэным фытегъэпсихъягъэу еджа-плэ Ѣырагъэжъаг, Адыгейкълэм Ѣытшыщт еджаплэр нэбгырэ 1100-мэ ательтыгъаг, поселкэу Яблоновскэми ащ фэдиз ина-гъэу охътэ бластьэм щеджэ-жъэшт. Мыхэр 2024-рэ ильэсим икъихъягъум шомыкъеу тыухын-хэшь, ттүупщиныхъу ары тигухэ-льыр.

Зэпстэумкын ахэр нэбгырээ 2450-мэ атэлтыг тагьзуу мэхъүү, ау... Тызщыкын эрээ чыгып 1000-уу зигугын къесшыгъэм, гуртымынкээ льытаагьзуу, ильяс къес проценти 10-м къыщымыкын къыхэхъоцт. Аүщтээ зыхыукэ еджеплиштээ зигугын къесшыгъэр икъущтэг. Аш фэши Кяблоновскэм нэбгырээ 1100-м къыщымыкын чөлөненэу джыри еджжал э шытшымэ ташоигъюу ыуж тит, тимурадхэр къыддэхъухамэ къэкзорэ илъэсам ари едгэжьецт.

— Унэхэм яшын ац
төмөр льыкыг уатэмэ,
ахэри имыкъужсын
ылъэкыщт...

— Аужырээ ильээс 15-р
пштэмэ, еджэлтийн нийтээ күэй
районым щагъэуцугьэр. Джы
мары зыпарэкти ашт фэдээу къы-
хэмьыкыгьэу, гъэсэнгъэм ипсэ-

Поселкэу Яблонов-скэм, Бжыхъэкью псэуп! Э коим язакью еджэп! Э чып! Э 3500-рэ фэдиз ящык! Агь. Поселкэм к! Э щашын-гъэ еджап! Эу нэбгырэ 990-мэ ательятағъэм ч! Эсыр 2500-рэ фэдиз мэхъу. Ильэсык! Э еджэгъум джа 3500-у зигугъу къэсшыгъэр 4000-м нэсыштэу ары гъэсэнгъэмк! Э Гъэло-рышап! Эм пэш! Орыгъэшьэу къызэрилты-тагъэр.

уальэу зы уахътэм ѡшы тшыщт.
Аш ишуағъэкіл непә ишықтағъеу
шыіэр дәгъэзыжыгъе хұмә,
тапекіл аш тетэу ғоффхер зазх-
мыхъанхәу тәгүгъе.

Гүхэкли, чыгылдуу еджаптээр зыщыдгээуцүүтхэри кыыхэх-хыгьеа мэхъу, сыда пломэ, чыгу нэкл районым илэжьэл пломи хэукунонгыгэ хүүтэп. Аш хэкчилээ фэхъүүтэм тэ ыужит. Аш нэмийкээу зы гумэкын-тъо мыш хэль. Гүшүйэм пae, нэбгырэ 1100-м тельтиятгээ еджаптээм ишын пae проектым кыдэлтыатгээ өвлийн 800. Непэ уасэхэр зынсыгтэхэмкэ төфөрөр сомэ миллиардрэ ныкьорэ фэдиз. Щыкчэрээр къэгъотгъэн фae. Ар пэриюхуу тфэмыхъуным дэлажэе АР-м и Лышхъэ.

— Кіләңгішкінде аның
тәжірибелілігінде көрініп
түсінілгенде.

— Ашкың тышык іегъэнчъеу плон плъэктыштеп, һофыр къызарыкілон, ау ар еджепілә чынып-хэм афәддэу дәй дәдәп. Ильорыгъью а һофшәнри лъыидгъекштешт.

— Медицинэм ылъэны-
къоки аш фэдэ ѹыкla-
гъэхэр шушиагъэх...

— Тэхүйтэмькүае щашыгъэ
район сымэджэцшым Йоғыгъуабэ
дигъэзжыгъигь. Джы поселкэу
Инэм чэзыур нэсэгь. Поликли-

никэу аш дэтыр жыы хъугъэ, псаунгъэм икъэухъумэн епхыгъэ фэло-фашихъэр цыифхэм икъоу афэгъэцкэлгъэнхэм фытегъэпсыхъагъэп. Аш фэшльэпкъ проектэу «Псаунгъ» зыфиорэм къыдыхэлтыгъэу поликлиникаклэ аш щырагъэжьагъ. Лъэхъаным диштэу арзэтегъэпсыхъэгъэшт, цыифеу еоллэштхэмки, юф щызышлэштхэмки лэрыфэгъоу щытышт.

— Аскэр, санкциеу
ІЭКІЫб къэралхэм Уры-
сыем къыпагъохыгъэхэм
гумэкІыгъо къызфи-
мыхыгъэ къэнагъэн.
Инвесторхэр бэу къы-
зэрыхъэгъэ Тэхъутэмь-
къое районым сыйд икъэ-
бара мы лъэнүкъомкІэ?

— Ары, санкциеу «тимы-
ныбджэгъу» къэралыгъохэм

«Нынджэгүй» үзэралтын хохмын
кытпальхыгъэхэр зэхэтымын-
шлагээр тлон тльэкынштэп. Эко-
номикэм ар льэшэу кыхацсы,
кын тльэгүүт. Мышит щэгээ
зэхэтышхо 21-мэ ялофшэн кыа-
гээцуугь е зэфашигъяапэх. Аш-
районым имызакью, респуб-
ликэм зэрэцгүйтэй тофхэр кын-
фигъехынльэштих. Арэу щитми,
тхъамыклагьо къехүгъэу тло-
щтэп. Хэгъэгу зэошхом үүж-
тикъэралыгьо зэрэзэхэтэкьо-
гыагъэр тинахынжьхэм кыа-
шэжьы, тэ къетымынльэгүгъэ-
ми, тышыгъуаз. Тятэхэм, тя-
тэжхэм, тянэхэм, ар зэтыра-
гыацожыгъагь. Непэ амалеу-
щиэм фэдиз ахэм ялагъэп.
Арышь, джыри санкциехэм
кызыдахыгъэ кынигъюхэр кын-
зэрэзэпчыгъицхэм то хэллэп.

Іәккіб къералхәм яхъызмәтшәл-
піләхәр икіңжыхәми, ахэм
ачыпіле тәтыиехәр къиуцощтых,
«Макдональдыр» ашқә шысә

*— ЙоғишІәпіә чының
имыңдау районным исым
иңчығасъ лъэшізу хәхъо-
ным ишынағы шыңа?*

— Щы, ар зэптэумэ анахь гүмэктыгьу, ау ащи хэкыпээ имылэу щытэп. Советскэ Союзым хэтгьэу, джы гүнэгьу къэрал хъугъэхэм къарыкыгьеу мыш юф щызышлэрэр зэрэмэй-маклэр хэткли шьэфэп. Ащ къын-гъельтагьорэр юфшлэпэ чыгыпээхэр щылэу, ау мыш исхэм

ащышхэр ахэм алухъянэу зэрэфэмьехэр ары. Аүщтэу юфтшлэпэ чыгыпэхэр зэхамыдзыхэмэ, зэрыгсэунхэ альэктывщ ахьщэр кызыщалэжын агъотышт.

— Ты зэрэшь гуазэмкээ,
гумэй! Гыгьюу шүүи! Эхэм
къахэхъуагъ Тэхъутэмь-
къое дамбэри...

— Аш икъэбар кіекіеу къэплон плъэкыщтэп... Ар «Адыгейемливодхозым» ипсөуальхэм аыш, УФ-м мэкумэц хъызмэтымкэе и Министерствэ епхыгъ. Арышь, республикэми, муниципальне образованиеми аш игъэорышэн зыпари ялоф хъэлэп. Ахъщ хэдгъэоденышь, зыгорэ етшіэнэу тыфитэп. «Адыгейемливодхозыр» ары үүж итын фаэр, ау... Министерствэм епхыгъ псөуальхэм мыр автомобиль гъогукэ ахэтхагъэп, «гидротехническое сооружение» Тэхъутэмыхкое псыыгъыпээм теткэ maklo. Зэгорэм ар пындж лэжьыпэхэм, пцэжье зыххурэ хъызмэтшлапэхэм агъэфедэштыг. Ахэр бэшлажьу щылэжыхэп. Джы дамбэм шуягъяу къытырээр анализ зашыккэе, зыпарэкк къамышхъэпжэйеу мэхъу. Арышь, ар алыгынэу, мыльку пэуягъэхъанэу фаехэп. 1960-рэ ильэсхэм ашыгъэгъэ дамбэр хыльтээзэцэ автомашинэшхоэр ышчэчшишүүним тегъэпсыхъэгъялгээти, ахэр бэу щызэблэкихээ гъогур акъутагъ, шинтэр замж.

Чыгур сохыгъ.

АР-м и Лышъхъэ ыуж зехъэм мы ильэсым икъимафэу kluагъэм дамбэр зэфаши, чыпилтоу сохыгъэр ауппъэкгүй. Зерагъэнэфыгъэмкэ, дамбэр жыы хүгъэ, бгээклэжынэу ыуж уихъэмэ, охътабэ теклодэшт, миллиардым къыщымыккэу мылъкуи пэуухащт. Аш фэдиз ахыцэ кызыэретамытыштири гъэнэфагъ. Аш фэшл чыпилтоу сохыгъэр ашыжынэу рахъухаагь, аш пэуухащт сомэ миллион 15-р къатлуущынэу къезэгыгъэх. Охътабэ тырагъеклуадэмэ зэрэмыхъуштри «Адыгэгялемлиоводхозым» къидильти, подрядчикир тыритуущыхъагь. Аш илацхээм тызалоккэм амалэу щылэмкэ тофшэнхэр къагъэпсынкленэу, шышхъэеу мазэм шомыккэу аухынхэр тыкъагъегуагь.

А чыпчылур ашыкъыгъэмى،
дамбэм зэрэштэй илоф зэрэ-
мыйдэгъум фэшى, тапкэле ащ
хынъялээшэе автомашинэшхөхэр
рымыкъонхэй түшүн тыгу хэль-

— Аскэр, тхъауегъэсэу уахьтэ къыхэбгъэки! тиупч! Эхэм джэуапхэр къызэрятыхысыгъэм-к! Э. Шыугухэлхэр къы-жьядэхъунхэу тышишь-фэлъяло.

Файлъо.
— Шъори тхъашуегъэпсэү.
Дэгүүшыяагъэр
ХҮҮТ Нэфсэт.
Сурэтыр ىашынэ Аслын
тырихыгъ.

АДЫГЭМ

Адыгэ Республикэм икултурэ и Мафэхэр ткьош Къэбэртэе-Бэлькъар Республикэм щы-къуагъэх. Адыгейим икъералыгъо гъэпсыкіэ ильэси 100 зэрэхъугъэм ахэр фэгъэхы-гъагъэх.

АР-м и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ концерт Налщык къышитыгъ. Дирижер шъхьаэу Аркадий Хуснировым, дирижерэу Сташу Къэпльян зэхагъэуцогъэ программэм тетэу оркестрэм ти-къэралыгъо ыкыл Ыэлкыб композиторхэм ямузыкальнэ произведенияхэр къыригъэуагъэх.

Урыс лъэпкъ музикальнэ Іэмэ-псымэхэм я Къэралыгъо ансамблэу «Русская удасть» зыфиорэми концерт Къэбэртэе-Бэлькъарым икъялэ шъхьаэ къышитыгъ. Лъэпкъ музикальнэ искусство зикласэхэм ар ашо-гъашэгъон хъугъэ.

Адыгэ Республикэм илэпэла-сэхэм я Ассоциации хэтхэм ялшагъэхэм якъэгъэлгъон художественнэ искусство иму-зееу А.Ткаченкэм ыцлэ зыхъеу Налщык дэтын щыкъуагъ. Къэгъэлгъоным икъязэхын цы-фыбэ къышызэрэгъонигъагъ. Абрэдж Гошэфыжь иалырэгъу-гобеленхэр, Боджэкъо Бэлэ ишьушашхэр, Битэ Азэрэ Джакымэкъо Зуретрэ ялшагъэхэр, Лышэ Ахьмэд илэпэшысэхэй пхъэм хашыкъыгъэхэр — зэ-къемкил илэпэшысэу 100 аш ха-гъэлэжьагъ.

Къэгъэлгъоным мехъанэу ратырэмкіэ Ыэлпэласэхэу Абрэдж Гошэфыжье Боджэкъо Бэлэрэ къыддэгощагъэх.

Абрэдж Гошэфыжь: «Тэ та-къызэрэфэкъуагъэм фэдэу, еж-хэри — Къэбэртэе-Бэлькъарым илэпэласэхэри — къытфэкъонхэу щитых. Тэ къэтщэгъэ пкыгъохэр, лъэпкъ илэпэшысэхэр ижырэ шапхъэхэм атехыгъэ шы-тъях. Тиэлпэласэхэр ныбжыкъэ нахь мышэми, дышьзиэдэм фэкулаих, къыхагъэшыжыре ижыре адыгэ тхыпхъэхэр ахэм ялшагъэхэм ашагъэфедэх. Ахэр лъэгъупхъэх, шыкъашлоу шы-тъях, сид фэдэрэ къэгъэлгъон хэбъэлэжъэшхэм шуашх. Сэ къесщэгъэ гобеленхэм лъэпкъым итарих ахэлгээгъо-нэу сшыгъэх. Лъэпкъ тамыгъэ-

хэр, лъэпкъ тхыпхъэхэр ахэл-лъэгъукынэу щит, адыгэм шэн-хабзэу хэлтэгъэхэм — лыгъэ зехъаным, намысым — якъэухумэн мехъанэу ариты-щтигъэм янэпээлых.

Боджэкъо Бэл: «Тиэлпэласэхэр, Лъэпкъ театрэр, нэмийк творческэ купхэр къазэрэфэ-къуагъэхэм ткьош къэбэртаехэми мехъанэшко раты. Мыш фэдэ зэхэхъакіэм тизэхпыныгъэхэр къеэтих. Зы лъэпкъеу тызэрэ-щтири нахь зэхтэшэй. Мары шъуашэу къэсщагъэхэр сшырэм изы йахь ыцкыу, силофшэгъу Ыэлпэласэхэм къащэгъэ Ыашлагъэхэу — дышьзиэдэхэр, пхъэм хашыкъыгъо пкыгъо халэмэт-хэр байныгъэу лъэпкъым Ы-къэлхэм ашыцых. Мыхэм ямы-ишу щитэп аш фэдэхэр, ау непэ тэ тшэшьурэр, тэ къетууху-мажъеу лъэпкъым хэль сэнау-щигъээр ядгээлгэгъу тшоигъу».

КъБР-м и Лъэпкъ музей ио-

фышэу Хашэ Иринэ ылпэгъугъэ адыгэ шъуашхэм, дышьзиэдэхэм уасэу афишигъэмкіэ иеплы-къэхэр къыриотыкыгъэх: «Къэ-гъэлгъоным пкыгъо хэльям пэпчь уасэу илр лъэгэ дэд. Пстэури дахэ, пстэуми нэр пэ-пахы, уакъэрыкынхэу уфаеп, сид фэдизирэ уяппыгъэми уязэшырэп. Гобеленхэр мыш фэдэу шыгъэхэу апэрэ зэрэ-лъэхъурэр. Дышьзиэдагъэхэр аш фэдэу шу дэдэу ашыгъэхэш, ядхагъэ удехыхы. Тиэлпэла-сэхэм зэфэдэу а зы шэн-хабзэхэр альфедэх, ау етлани зэ-текых. Шыкъэр зэфэшхъяфы, ар къэлтагъо. Ары шъуилэпэла-

сэхэм якъэгъэлгъон гъэшэгъон къэзэшырэр. Ятепльэ, Іэпэлэсэнгъэ инэу къахэшы-рэмкіэ «мыр сиунэ ильгыгъот, мый сиагъот» уагъало!»

АР-м икултурэ и Мафэхэм я программэ хэтэу Лъэпкъ театрэ Цэй Ибрахымэ ыцлэ зыхырэм Налщык спектакль къыщигъэлгэхъагъ. Дэрбэ Тимур ытхыгъэ пьесэм техыгъэу, Емкүж Андзор ыгъэуцугъэ спектаклэу «Шыу мафэ» КъБР-м и Къэралыгъо драматическэ театрэ Шэуджэнцыкы Алый ыцлэ зыхырэм щыкъуагъ. Режиссерэу Емкүж Андзор Адыгейим щигъэуцугъэ спектаклэр зыщиц Къэбэртэе-Бэлькъарым къызэршагъэм, къызэршагъэлъагъорэм итумэкъ къыхэшы-щигъэх: «Сыгу мэльятэ. Адыгэ-ир — тихэу, Къэбэртэе-Бэль-къарыри тихэу. Тыкъызэрэ-кыгъэри тиун, тыкъыздэхъагъэри тиун. Арышь, сэгугъэ Мыеекъуалэ спектаклэм зэрэ-щигъэхъагъэхэм фэдэу Нал-щыки къыщигъэхъагъ. Спектаклэм, пьесэм мехъэнэ куу хэль. Адыгэр тидэ щылэми адыгэ шыпкъеу зэрэшытын фаер, ишэн-хабзэ зэрэфэшып-къэр, илгыгъэ пстэуми щысэ-техыпэ зэрэфэхъурэр, идунэ-тэтикли, илъякы, иzeklyakли, илсэльякы — зэклэ зэтэгъэ-псыхагъэу зэрэшытын фаер ары къэдгэлгэхъомэ тшоигъу-гъэр».

Театрэм икъэгъэлгэгъуапе чыпэлэ нэкл имылжээ зыф бэдээдэ къеклонгэгъагъ. Къэ-бэртэе драматическэ театрэм ихудожественнэ пащэу Шы-бзыхуу Басир, Урысыем итеатральне иофышэхэм я Союз исекретарэу ыкыл ичыпэлэ къутамэ ипащэу, УФ-м изаслужен-нэ артистэу Зыхъе Заур, АР-м и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцлэ зыхырэм ихудоже-ственнэ пащэ илэнатлэ зыгъэ-цэклээр Хыакыу Аслын гүфэбэ-нэгъэ хэльзуу къеклонгэхэм зафагъэзагъ.

Шыбзыхуу Басир: «Непэ ткьошхэр къекъуагъэх. Тигуапэу Адыгейим къикыгъэ театрэр сценэм къетэгъэблагъэ. Тэ зэлхынгъэ пытэ ти, тиарист нахыжхэр Москва, ГИТИС-м щызэдеджагъэх. Тызэрэшэ, тызэхахъэ. Мыйгэ тиреспубли-

хашыгъыре ижыре адыгэ тхыпхъэхэр ахэм ялшагъэхэм ашагъэфедэх. Ахэр лъэгъупхъэх, шыкъашлоу шы-тъях, сид фэдэрэ къэгъэлгъон хэбъэлэжъэшхэм шуашх. Сэ къесщэгъэ гобеленхэм лъэпкъым итарих ахэлгээгъо-нэу сшыгъэх. Лъэпкъ тамыгъэ-

ИИЛЪСИ 100 ИНЭПЭЕПЛЬХ

кэхэм якъералыгьо гъэпсыкэ ильэси 100 зэрэхьущыр хэдгэунэфыкыщт. Аш фэгъехыгь юфтхабзэу джы зэхэтгэхэхэри, Къэбэртэе-Бэлъкьарым щыклохэрэри. Тизэпхынныгъэ тапэкли дгээптигэу, дгээлэшэу тылтыклоцэнэу тышэгүгьы!»

Зыхэ Заур: «Непэрэ зэу-кэр Тхэм мафэ тфеш! Гьогу кын къэткүгь адигэхэмкэ. Сэ сэлэ зэпти — шыблэр къаоу чыгыр ыкъутэмэ, льапсэр къанэмэ къыдэпшыжыщт. Джаш фэдэкъабз тильэпкь. Уаер къитхэуга, тызэридзагь, ау тэпсэу. Зы республикэп — щы тиэхь угъэ. Театриц ти. Узэхэхьаныр, узэршэнэир ары непэ цыфхэр лъешэу зыфэнкъохэр. Пкъошхэм уахэйан, узэрэлгүн, гу зэшыпфэн фай. Непэ лъэпкыр зэрэпсэурэр, зэрэлажьэрэр, гъэхъагьэу иэхэр пшэнхэ фай. Тызэрээхэхъагьэр Тхэм мафэ тфеш!»

Хъакъуй Аслын: «Адыгэ Лъэпкь театрэм шууеплынэу шъукъызэрэкъуагьэм пае тхьашуугээпсэу! Мыйэ зэкъош республикищым якъералыгьо гъэпсыкэ ильэси 100 зэрэхьурэр игъэктотыгъэу Федера-циемкэ Советын щыхагьэунэн-фыкыщт. Концертышо щыклоцт. Аш диштэу тэри мыш фэдэу тызэхэхьаныр, юфтхабзэхэр зэхэтшэнхэр, Адыгейим икульту-

рэ и Мафэхэр редгээкъоинхэр — мэфэкъишом изылахьэу тыхэу. Тхэм тимурадхэр къыддегэхьух!»

Спектаклэм иублаплэ еплынэу къэкъуагъэхэр зэкъэри зылэптигъэх. Сценэм щыхуруэм ашгэгъэшлэгъонэу лынпэлэштигъэх. Тарих хъугээшлэгъэхэу 1850-рэ ильэсийн тидээкъолихэй Европэм ифагъэхэр зыхэфагъэхэм якъэгъэлэгъон ютиаристхэм къазэрэдэхъулгъэмкэ, спектаклэр къазэрэшхуугъэмкэ еплынгъэхэр зэптигъулем къыддэгоща-гъэх.

Къанэкъо Зарина — гъэзетэу «Горян-кэм» иредактор шхъяа: «Пстэуми аз, сэ сидраматургыши, сээрэпльырэр тэ тызфэнхыко драматургием аш фэдэ лэжыгъэ къызэрэххуагьэр ары. Аш зэхэдэ фэпшынэу щы-

тэл, тидэ щатхыгъэми — Адыгэир арыми, Къэбэртаеми, Щэрджэс лъэнэйкъор арыми — пстэуми тызылэпкь. Адыгэ театрэр — тынэгу, тинаат, тызпэлэгъэ труппэр непэ къитфеблэгъагь. Пьесэр атхэу амыгъэтылэхъяа, занкъеу утыгум, сценэм къэрэхъагьэр шогъэшно. Зэпкырылхынэу, узтегушилэнэу, узэллэхынэу щыт лэжыгъэшху. Гьогум къитехъэгъэ, кытфеблэгъэгэ Адыгэ театрэм ар шогъэшху фэтэлэгъу. Зекъэми тыдээхыхыгъэу тызэллэхырэр актерхэм якъешык. Шы мафэ сидэу лъеша! Сидэу шишош хура! Зэрэфэпагьэр, зызеришырэр, изекъуакэ, икъешуакэ, ипшынальэ — зекъэри къекъу, зекъэри дахэ. Йыкъэм тызэнэсъкэ, адыгэ журналистхэмкэ тызэхэтэйсхъажаа спектаклэм тырэгүшүйэфэ сшуабэ машэ!»

Гүгют Зарем — гъэзетэу «Адыгэ псальэм» ижурналист: «Спектаклэм сигуапэу сепллы. Сигу ыыгы! Сызеришгэгүшисагъэр — уадыгэнэр сидэу лъеш, сидэу игьу, сидэу тинасып! Тилыгъэр ары тинаасып — аш фэдэу сириггэгүшисагь....»

Жыго Инна — КъБР-м ирадио ижурналист: «Спектаклэр сигурихыгь. Адыгэ лъэпкын сээрэштигъэ, аш сицьызэрэхкыгъэмкэ сшхъэ нахь лъагэу сигээлтигь. Титхыдэ, титарих нэклубгъохэр нэгум къыкъегъяаукох. Куу ургэгүшисэ. Тэлкү диалектым ёлъэнхыкъох гугуу сириггэ-

хыгъ, ау дэгъо уедэумэ, къылгурэо. Республика зырыз тышэпсэу нахь мышэми, тэтызэлтыкъон фай, ныбжыкъэхэр зэрэшэнхэм феш. Тызэлтыкъо хъумэ, тызэсэшт ыкыниахь тызэгүрүүшт. Тыбзи, тизэхэтигъи нахь куачлэ хъуштых!»

Ятлонэрэ едзыгъоми тарихь пьесэм къеухэу фэхъущтым ыгъапэхэу къекъолагъэхэр еплынгъэх. Нэмэц очылэмрэ прокурорымрэ азыфагу дэтыгъэ адыгэ къалэм инасып къырыкъоштым ыгъэгумэкынштигъэх. Хыкумым шхъафит шылжыгъэ Шы мафэ йэгу фытеуагъэх.

Адыгэ театральнэ искуствэм инахыжь 1680-асэхэм спектаклэм зэфхыссыжхэр фашыгъэх.

Шыбзыху Борис — Къэбэртэе Къэралыгьо драматическэ театрэм ихудожествен-нэ пащ: «Шым ыпэ рагъэшын адыгэмэ зи ялагъэп. Сэ сиунэгъуацэр — Шыбзыху. Шыпху — шым ыпху, къош — шым икъош, шынахьжь, шынахьык — шым ехъигъэу щытгъэх, ар шуашау щытгъыгь. Ау сидими уашьном къехыгъэп, аш фэдагь. Егъашэм адыгэгэ шыгүй. Шы мафэ — ар насыпзех. Тхэм къыддегэхьу нахьхъяа къитхалхъагьэр ылээхэр лъыдгээ-къотэнэу, тызэшомыкъодынэу!»

Хъакъуй Аслын — АР-м и Лъэпкь театрэ ихудожествен-нэ пащ иэнатэ егъэцакэ: «Мары республикищим яллыгъэхэр зэхахъэхи, Москва

куагъэх, ильэси 100 тишьольхэрэзэрхуухэрэз эзэхагъэунэфыкыщт. Зэгүсэхэу зэдашы. Джаш фэд, тэри Дэрбэ Тимур тиклал, Емкүж Андзор — къэбэртай. Арыш, тызэхэтэу, зыч-зычгэйоу тызэхэтигъо хэдгээнийфыкъим дэгъуба, дахэба туи, джар джаш фэдэу тышыгъэ.»

Роль шхъаээр къэзышыгъэ Хъаудэкъо Азэмэт Шы мафэ зэрильэгъуяа ыкыниирээ афэгъэхыгъэ гупшигэхэмкэ къыддэгэштээ: «Мы спектаклэр Мыекуапэ, Краснодар, Налщиц къацыдгээлэгъэлэгъуяа. Тхэм ытомэ, тиды тицошт. Анахь гупшигээ шхъаээр Шы мафэ анигъэсэ шоигъюор цыифхэм угы нахь афызэхуяа үзэрэштигъын, къин хэфагъэм укоуон, къумалыгъэ земыхъан, гүшүэ птыгъэмэ, ар бъяцкэхъын, хульфыгъэ шыпкъагьэр зэрэххэллийн фаер ары. Шы мафэ игүшүэхэмкэ сэ ар цыифхэм анэсэгъэс. Армырми дунаим бэ мыйтэрээу щыхурэр, шүшнэнэр, мамырхъаныр тишишэриль шхъаэх. Шы мафэ насыпзех, шур өм тэконо фае.»

Къэбэртэе-Бэлъкьарым итэ-атральнэ щылакэ лъыллэхээрэм «Шы мафэ» агу зэрэрихыгъэм щеч хэлъэп. Лъэпкь драматуригээр, тарихь пьесэхэр зикласэхэм ятэатрэхэм Адыгэ Лъэпкь театрэм щагъэуцугъэ спектаклэр къафащэнэу ежээштых. ТЭУ Замир.

Искусствэр – тибаинигъ

«Зэрдахэр» лъэпкъхэм яжъогъобын

Мыекъуапэ иклэццыкү-ныбжыкэ зыгъесаплэу «Пластилиним» адигэ лъэпкъ къашьою

ансамблэу «Зэрдахэр» тоф щешэ.

— «Зэрдахэр» зызэхащагъэр ильэси 10-м нахьыбэ хъугъе, — къелуатэ художественэ пащэу Дэбагъо Фатимэ. — Мыекъуапэ, Адыгэ Республикаем ямфэкэл зэхахъехэм тахэлжээ. Къэралыгъо гъэпсыкэ илэу Адыгейр зыгъесурэр ильэси 100 зэрхьүүрэм зыфэтэгъехъазыры.

Адыгэ Республикаем искусствохэмкэ иколледж, Темир-Кавказым искусствохэмкэ иапшъэрэ еджаплэу Налщык дэтыр Дэбагъо Фатимэ къуухыгъэх. Адыгейим и Къэралыгъо орэдьио-къашьою ансамблэу «Исламыем» дахэу къызэрэшьышоштыгъэр искуствохэм пыщахъэхэм ащаигъупшагъяэп.

Унэе шыким тетэу тоф зы-

шэрэ ансамблэу «Зэрдахэр» хэт къелэццыкүхэм янэ-ятэхэм къизэралорэмкэ, Дэбагъо Фатимэ янэуас, искуствохэм ицыфу альтыг. Цыхъе фашызэяякалэхэр ансамблэу къашьою.

Къашьор, шэн-хабзэхэр

Дунаим самбэмкэ изэнэ-къокуу алерэ чытпээр къызыдэзыхыгъе Абрам Агамирян ишшьэу Дианэ «Зэрдахэр» икъешьою анахэ дэгъухэм ащащ.

— Тиунагъо лъэпкъ къашьорхэм алыщагъ. Адыгэ къашьорхэм ядхагъэ семзыэшэу сыйкытегушыиэн слъэкыц. «Зэрдахэр» ишацхэм, анахэу Дэбагъо

Фатимэ, тафэрэз, — къитиуагъ спортышхом щыцэрило Абрам Агамирян.

Ясэнхъял хашыкі фызицэхээ Пышэ Джамблотэрэ Къэлебий Сыхыатайирэ Дэбагъо Фатимэ итусэхэу къелэццыкүхэр лъэпкъ къашьорхэм афагъасэх. Аныжъхэм ялтыгъеу купи 4-у къешьоюхэр гоощигъях.

Искуствохэм ибаинигъэхэр къыдалтытээ, адыгэ къашьорхэм ямызакью, тарихыр, шэн-хабзэхэр къелэдажаклою арагъаша. Бзэр — псэ. Къашьом ыбзэр зэгурлыонигъ.

«Зэрдахэр» къашьою 80 фэдиз хэт. Нэбгырэ пэпчэ анахэу ыгу къэкыжырэр алеу сценэм къитехьи ансамблэу

хэтэу къызэрэшьуагъэр ары. Адыгэ шуашэр пыгыгъеу пчегум укыихъэмэ умыгумэкин пльэкынгъештэ?

Дэбагъо Фатимэ зэрильтээрэмкэ, угумэкин фае, ау ар къызыхэбгъэшти хүүштэл. Къашьом узэрэфхэзьырэ ор-орэу зыдепшэжынир нахь тэрэз. Ансамблэу къышырэ къашьом гукэ ухэцагъау узэрэуджырэм рэхьтнагы, гушуагуу хэбгүүтэ зыхъукэ, узыгэту купыр огъедахэ.

Лъэпкъхэр зэфэшъяфаых

Адыгэхэр, урысхэр, ермэлхэр, Дагыстан къикыгъэхэр, нэмийк-

хэри «Зэрдахэр» къыщешьох. Хэкужым къезыгъээжыгъе тильэпкъэгъухэм янэ-ятэхэр къашьоюхэм ялтыгъээ гукэ-къижэу анэу къэлкырэх тхытышко хүн ылтэгъыщтэу Ф. Дэбагъом елтыгэ. Ятарих чыгу агъотыжыгъеу къызэрэшьохэрээр, лъэпкъ шуашэр ашыгъеу концертхэм зэрхэлажьэхэрээр лъэшэу ягуал.

Мэрэтикъо Нарт, Шэуджэн Амир, Къудайнэт Дианэ, Мафе Марат, Ныре Дианэ, Сташу Эльмирэ, фэшъяфахэри къашьорхэм якэшакло. Диана Агамирян къашьор къызыхидзэкэ шъабэу пчегум зыгъээзэнэм зэрэфэгъэсагъэр къыхэшти.

София Джемелинскаям, Да-гыстан щыщу Адам Мутуловым, адыгэ къашьохэр гукэ къашьых. Александр Петровыр ижырэ адыгэ къашьоу «Исламыем» къыфэхуугъэм фэд. Ля-пэкэ уцущтими, къызыдэшьорэ шыашьэм инэлтэгъу фигъээштими, шыкшүхэр къызыфегъе-федэх. Къашьом идуунэе дахэ щесырэм фэдэу ульэппээ.

Лъэпкъ зэфэшьхээр къызыдэшьорэ «Зэрдахэр» тыгъэм инэбзийхэм адештэти. Къашьоюхэр зэфэнэгушьохэу пчегум щыуджыхээ, язэфытыкэхэр искуствохэм ѡшытэх. Жъогъобынышхом Ѣзэдэпсэу-хэу альтыг. Ядхагъи, якъашуаки рыпэгэнхэу чытпэ итихэу тэлтэйтэ. Уигъусэ ушыгугъу зыхъукэ, уиоф къыщыбдэхьу-щтыр нахьыб.

Еджэх, лъэкIуатэх

«Зэрдахэр» зыгъызгъэсагъэхэм ашыцхэр АР-м искуствохэмкэ иколледж щеджэх. Гъуашло Бесльян дунаим щыцэрило ансамблэу «Налмэсым» аштагъ, нэмийкхэм искуствохэм сэнэхьатэу къыхахыгъ.

«Исламыай», «Зэфаку», «Лъэпэришь», «Къашьо» зыфиохэрээр, фэшъяфа къашьохэр «Зэрдахэр» къешьых, Адыгейим щыктощ мэфэкэл зэхахъэхэм зафигъэхьазырызэ, хэушъяфа-кыгъе едзыгъохэр гъашэгъонэу егъэпсих.

«Абрекхэм» ящытхъуцIэхэр

Адыгэ къашьомкэ ансамблэу «Абрекхэм» щытхъуцIэу иэхэм къахэхьуагъ.

Ансамблэу икупэу нахьыжхэр зыхэтэйм «Народнэ самодеятельнэ колектив», ансамблэу «Абрекхэм» игурты куп «Щысэ зытырахырэ самодеятельнэ колектив» зыфиорэ

щытхъуцIэхэр Адыгэ Республиком культурэмкэ иминистрэу Аульэ Юрэ иунашьою къафасыгъях.

2014-рэ ильэсүм унэе шыким тетэу ансамблэу «Аб-

рекхэм» Мыекъуапэ щызэхашагъ, художественэ пащэр Тхыакумэшэ Налбек.

— *Москва, Санкт-Петербург, Темир Кавказым ыкы Кыблэм яшъолтырхэм, Тыркуем, Израиль тащи Iагъ, концертихэр къацыттыгъэх, лъэпкъ Iофыгъохэм, шы спортым, иэмыкхэм яхыгъэ зэхахъэхэм тахэлэжисагъ. Адыгэ шэн-хабзэхэм, эзкьошигъэхэм ягъэптиэн афэгъэхьыгъэ едзыгъохэр къэтэгъэльягъох, ныбжыкхэм пүнүгъэ дэгъу ятыгъэнэир тишъэрэиль шыхыя Iэу тэлтиэм*, — къитиуагъ Тхыакумэшэ Налбек.

Къэралыгъо гъэпсыкэ илэу Адыгейр зыгъесурэр ильэси 100 зэрхьүүрэм ехыллэгъэ хэушъяфа-кыгъыгъе концертэр «Абрекхэм» егъэхьазыры. Къашьою 80 фэдиз ансамблэу хэт.

ЩытхъуцIэхэр къызэрэфау-сыгъэхэм ансамблэр рэгушхо, игъэхьагъэхэм ахигъэхон имурад.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбыгъ.

Адыгеим илIэшIэгъу ипэгъокIэу

Ш. Хахъуратэм саугъэт фагъэуцущт

Ш. Хахъуратэм игъаше зэрещтэу адыгэ лъепкыр зы хэгъэгоу зэхищэним фигъэорышагь. Нэмых къылхам афэдэу адыгэхэм хэку шхъафтийнм фэбэнагь. Автономие зэхэттэним тызэрэнсэгъяр къэзыушыхъатыре тхильхэр зыгъэхъазырыгъэхэм апе итыгь, тофышо ышагь. 1922-рэ илъесым бэдзэогъум и 27-м къэралыгъом ипащхэм унашью ашыгъэм тетэу Адыгэ автоном хэку тиэ хуугъе.

Хахъуратэм гухэльышоу къызды-

рихъакыщтыгъэр гъэцэклагьэ зэхъум үүж лъепкыр фэлэжэньир зыпигъэгъэп. Къуаджэхэр, къутырхэр, станицэхэр къылхъэштыгъэр, зэлукэхэр ашишыщтыгь, сэнаушыгъе зыхэль къалхэр къыхигъэштыгъэр, ахэр еджакло гыгаклоштыгъэр.

Хэбзэухумеко къулыхъухэр Адыгэ хэкум щызехшэгъэнхэмкэ Ш. Хахъуратэм ышэн къыгъенагъэп. Аш иштуагъэкэ милициер, прокуратурэр, хыкумыр тиэхэ хуугъе. Джаш фэдэу къуаджэхэм еджаплэхэр къащизэуахыгъэх.

Тхэкэ-еджакло цыифхэм арагъашшэштыгь, техникумхэр, къелэгэхэр якыл шлэнгэ-ушетыпэ институтхэр къызэуахыгъэх. Адыгэ автоном хэкур зызэхашагъэр илъесипш зыщихъурэм ехъулэу хэкум щылсэухэрэм азынхыро нахыбэм тхэкэ-еджакло ашшэштыгь.

Аш даклоу Адыгэим ипромышленность, имэкъумэш хызымэт хэхъонигъэхэр ашыгъэх. Хэкум шхъалхэр, заводхэр къицуугъэх. Колхозхэмрэ совхозхэмрэ зэхашагъэх.

Хахъуратэм Шыхъанчэрые цыифхэм шхъаклафэрэ льтэтэнгъэшхорэ къыфашыщтыгь. Ар къеушыхъаты Адыгэ автоном хэкум игъэцэлкэхэр комитет итхах-

матэу зэрэхадэгъагъэр. Ильэс зэклэлтийкохэм тхамэтэ Іенатэм гьогогуу 8 хадзыхыгь.

Ш. Хахъуратэм цыифхэм яшылэкэ-псевдокэ зэрафигъэпсынкэштим икъаруу ипсауныги ашхъамысэу хильхъагъэх. 1932-рэ илъесым ар Коммунистическэ

партием и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарэрэ хадзыхыгь. Коммунистхэм яхэу организацэе 1935-рэ илъесым нэс, ыгу къытеофэкэ, зэрищаагь.

Адыгэир щэлэфэ Хахъуратэм Шыхъанчэрые ыцэ цыифхэм ашыгъупшэштэп.

ШЬАУКЬО Аслынгащ.

Кушъхъэфачъэр зикласэхэм агу къагъэкыжыгъ

Адыгэим и Къэралыгъо автоинспекторхэм гьогурыклоным ишапхъэхэр бгъэцэлэнхэ зэрэфаэр кушъхъэфачъэр зезыфэхэрэм агу къагъэкыжыгъ.

Кушъхъэфачъэр – транспорт амалхэм зэу ашыгь, аршигь, ар зэрээзэфштим пыль шапхъэхэр шлокл имылэу пшлэнхэ якыл бгэцэлэнхэ фае. Гъэмафэм мыш фэдэ транспортим ипчагъэ урамхэм якыл паркхэм нахыбэ ашхэхуу. Зыгъэсэфигьо уахьтэр щынэгъончъэним фэшл инспекторхэм кушъхъэфачъэр зикласэхэм мэхъанэ зилэ зэдэгүшлэгъухэр адашыгъэх.

Гъогум щынэгъончъэу зэрэшьзеклэхэхээр шылхэхэр лэтахъохэм якыл янэ-ятэхэм къафалотагь. Хэушхъафыкыжыуу попицайскэхэр къызыщыцуугъэхэм ашыгь укъээвхүмэрэ якыл нэфынэр къээзытырэ пкыгъохэр шлокл имылэу агъэфедэнхэу зэрэштырэ.

Ильэс 14 зыныбжым къышгэжъягъагъэр кушъхъэфачъэм тесэу гъогум тэхъан фитир. Аш даклоу, джабгуу сатырэм нахь игъунэгъюу руцээнхэу щыт, гъогум зэпэлчийн пе кушъхъэфачъэм укъехын, ар джабгуу лъэнхыомкэ къылбоготэу урыклон фае.

Лофтхъабзэм хэлэжъягъэхэр гъогум инспекторхэм афэрэзагъэх, къелэцыкхэм къэнэфирэ пкыгъохэр аратыгъэх, гъэмафэр щынэгъончъэу реклокынэу афэлэшагъэх.

Гъунапкъэх тырахыжыгъ

УФ-м и Роспотребнадзор къызэритирэмкэ, коронавирусыр къызэузыгъаклоу къыхагъэшхэрэм япчагъэ мы уахьтэм зэхапшэу къеыхыгь. Тызхэт илъесым имээе мазэ узыр къызэутэгъигъеу атхыщтыгъэм ельтыгъэмэ, мы уахьтэр фэдэ 64-кэ нахь маклэ хуугъе.

Коронавирусыр зилэу агъэунэфыгъэрэми япроцент 93-м узыр къымыхыльэклоу апэклэкы.

Эпидемиологичесэ юфым изытэдээ джаш фэдэ зыпкытынгъэ зэрэхэльым къыхэклэкло, узыр зэпамыхынхэмкэ щылэгъэ гъунапкъэхэр джы тирахыжыгъэх. Роспотребнадзорым инашхэмкэ, бэдзэогъум и 1-м къышегъэжъягъэ шахпэхэрэ зэклэ зытэгъэгъэхэйжим тэхъажынхэ альэклэшт, нэгүүхьор, нэмыххэри агъэфеджыщхэп.

Джаш фэдэу ведомствэй къызэритирэмкэ, COVID-19-м епхыгъэу эпидемиологиет изытэдээ къызэузыгъаклоу къарагъээжэжышт.

Темир-Къохъэлэ къэралыгъо медицинэ университетим икафедрэ ипащэу Роман Деевым гъээзтэу «Известия» зыфилорэм дырилэгъэ зэдэгүшлэгъум къызэрэшигуягъэмкэ, зэрэдунаеу коронавирусыр нахь маклэ ашыгъуугь. COVID-19-р къызэузыгъэрэм япчагъэ зэрэхыгъэр ушхъафыгъумэ япхыгь. Университетим къызэрэшалыгъаагъэмкэ, нэбгырэ миллион 555-м ехүу дунаим щысымэджагь, миллионы 6-м ехүумэ ядуний ахъожыгь, вакцинэ зэфэшхъафыу миллиард 12 фэдиз къагъэхъазырыгь.

Коронавирусыр зэрээзэлэхэуаагъэм емылтыгъэу УФ-м вакцинациет епхыгъэ юфхъабзэр джыри Ѣыльагъаклоуат. Аш ынкэхээлээн ыкыл тишкаралыгъо коронавирусыр пэуцужыгъэр вакции 7 щатхыгь.

Ахэр: «Спутник V», «Спутник Лайт», «Спутник M», «ЭниВакКорона», «ЭниВак-Корона-H», «КовиВак» ыкыл «Конвасэл» зыфилохэрэр.

Дзюдо

КъулыкъушIЭХЭМ тагъэгушо

Урысые федерацием и Улешыгъэ КлуачIЭХЭМ дзюдомкэ язэнекъоку бэдээгъум и 5-м Мыекъуапэ щыкъуагь.

къыдээхыгъэхэм шъуащытэгъэгъузэ.

Мерэм Дамир, кг 60, дышъэр къыфагъэшьошагь. Тренерхэй Хъакурынэ Дамир, Акущэ Бисльян.

Пашю Алый, кг 60, ящэнэрэ чыпIэр къыдихыгь. Тренерхэй Нэпсэй Бисльянэрэ Бастэ Сэлымрэ ишащэх.

Мерэм Нарт, кг 66-рэ, джэрзыр къыхыгь. Тренерхэй Хъакурынэ Дамир, Акущэ Бисльян ишащэх.

Мерэм Дамирэ Мерэм Нартээ зээших. Дышъэ медалым Нарт пэчжыжайэп, мэзэгьогум инасын къымыхыгъэу плытэ хуущт.

Къуицж Бисльян, кг 73-рэ, дышъэр къыдихыгь. Тренерхэй Беданыкъо Рэмэзан ишащэх.

Ингуш Владимир, кг 90-рэ, дышъэр къыдихыгь, тренерхэй Бастэ Сэлымрэ Нэпсэй Бисльянэрэ ишащэхэй зэлүкэгъухэм зафигъэхьазырыгь.

Хъакурынэ Хъазрэт, кг 100,

ятыонэрэ чыпIэр къыдихи, тыжныр къыфагъэшьошагь. Тренерхэй Клубэ Хъамедэрэ Беданыкъо Рэмэзанэрэ ишащэх.

— Адыгейим ибэнаклохэм дышъэу медалиш, зы тыжын, джэрэз медалиту зэнекъокуум къыщыдахыгь. Спортым гъэхъагъэу щашыгъэр къэралыгъо гъэпсыкэ илэу Адыгейир зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхъурэм фагъэхы, — къытиуагь Адыгэ Республиком изаслуженнэ тренеру Бастэ Сэлымрэ.

Къыблэр къахэшыгъ

Урысыем и Къыблэ дээ шьольыр апэрэ чыпIэр зэнекъокуум къыщыдахыгь. Адыгейим щыщ бэнаклохэм тагъэгушуагь. ЗэкIэми медаль къыдамыхыгъэми, ялэпэлэсэныгъэкэ 5-м эмийхъурэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээ, шрифтыр 12-м нахь цыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIэгъэклюхых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зынцаушыхъятыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телефон-радиокэйтнхэмкэ ѹкIи зэллыгъэсэйкэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпIэр гъэорыгьашан, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зынцаушыхъятыгъэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкИ
пчагъэр
4799
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1212

Хэутынум узшыкIэтхэнэу щыт уаххтэр
Сыххатыр 18.00

Зынцаушыхъятыгъэр
уаххтэр
Сыххатыр 18.00

Редактор шхъяэр
Дэрбэ Т.И.

Редактор
шхъяэр
Мэшлэкьо С. А.

ПишэдэкIыж зынцаушыхъятыгъэр
секретарыр

Тхъаркъохъ
А. Н.

— Алырэгъум щыкъору бэнэгъум сибуагуэ сальэппээр, — игушишэхэм ташигъэгъозагь зэнекъокуум исудьяу, спортымкэ дунээ класс зиэ мастерхэй Шъеоцъыкъу Рустам. — Бэнаклохэм щыкъе гъэшэгъонхэр къагъотых, псынкъе загъазэ. Ялэпэлэсэныгъэ уасэ фэшшиныр Иоф къызэрэриоп... Лъэшэу сибуагуэ Адыгейим щыщхэр дэгьюо зэрэбанхээрэр.

Адыгейим ибатырхэр

Къыблэм идээ шьольыр ихэшишэхэе команде хэтхэй Адыгейим ибэнаклохэр зэнекъокуум хэлэжьажъех. Хагъеунэфыкъырэ чыпIэрхэр.

Хэлажъэхэрэр

Хэгъэгум идээ шьольырхэм якоманди 9 дзюдомкэ зэнекъокуум хэлажъех. Бэнаклохэр Урысыем ишьольыр 30-мэ къарыкъыгъэх, — къытиуагь Улешыгъэ КлуачIЭХЭМ дзюдомкэ язэнекъокуум исудья шхъяалеу, спортымкэ дунээ класс зиэ мастерхэй Джон Липаридзе.

Дзюдомкэ бэнэкъо лъэшхэр, хэгъэгум медаль зээфшхъафхэр къыщызыхыгъэхэр Мыекъуапэ щыззэлукъагъех.

Адыгейим испорт щыззэлшэхэрэ Клуас Хъазрэт, Беданыкъо Рэмэзан, Хьот Юныс, Бастэ Сэлым, нэмийхэм язэфхэхысъижъэм къацхагъэшыгъэ гъэшэгъонуу зэнекъокуур зэрэкүагъээр.

Адыгейим испорт щыззэлшэхэрэ Клуас Хъазрэт, Беданыкъо Рэмэзан, Хьот Юныс, Бастэ Сэлым, нэмийхэм язэфхэхысъижъэм къацхагъэшыгъэ гъэшэгъонуу зэнекъокуур зэрэкүагъээр.

Урысыем дзюдомкэ ихэшишэхэе команде итренерхэр, спортымкэ дунээ класс зиэ мастерхэй Ордэн Анзаур бэнаклохэм ялэпэлэсэныгъэ зэрэхагъахорэр тизэдэгүүшүэгъу щыхигъеунэфыкъыгъ.

рыльэгъу Іепылэгъухэр дахэу гъэпсыгъагъэх.

— Республиком физкульттурэмкэ ѹкIи спортымкэ и Комитет, Адыгейим дзюдомкэ и Федерации тафэрэз, яштуагь къытагъэкыгь, — къытиуагь зэхэшэхэк огулж хэт офицерхэй Василий Черновымрэ Алексей Поддубнэмрэ.

— Анахэй къацхагъэшмэ шьольыр Адыгэ Республиком и Лъышхэу Къумпиль Мурат, — къеуатэ Алексей Поддубнэмрэ. — Зэхэшэн Иофхэр шэпхээ лъягхэм адиштэхэу зетхъанхэм фэшээ Республикэм и Лъышхэу Къумпиль Мурат, — къеуатэ Алексей Поддубнэмрэ. — Зэхэшэн Иофхэр шэпхээ лъягхэм адиштэхэу зетхъанхэм фэшээ Республикэм и Лъышхэу Къумпиль Мурат, — къеуатэ Алексей Поддубнэмрэ. — Зэхэшэн Иофхэр шэпхээ лъягхэм адиштэхэу зетхъанхэм фэшээ Республикэм и Лъышхэу Къумпиль Мурат, — къеуатэ Алексей Поддубнэмрэ. — Зэхэшэн Иофхэр шэпхээ лъягхэм адиштэхэу зетхъанхэм фэшээ Республикэм и Лъышхэу Къумпиль Мурат, — къеуатэ Алексей Поддубнэмрэ. — Зэхэшэн Иофхэр шэпхээ лъягхэм адиштэхэу зетхъанхэм фэшээ Республикэм и Лъышхэу Къумпиль Мурат, — къеуатэ Алексей Поддубнэмрэ.

Адыгейим тизэдэгүүшүэгъу щыхигъеунэфыкъыгъ.

— Адыгейим тизэдэгүүшүэгъу щыхигъеунэфыкъыгъ.